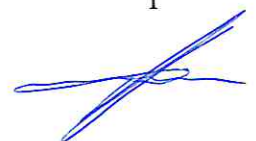

RECENZJA

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Patryka CHMIELARZA pt. „Polityka bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego w Polsce w latach 2017-2021 na tle strategii bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej”
ss. 274**

Przyjęta do recenzji praca doktorska Pana magistra Patryka Chmielarza pt. „Polityka bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego w Polsce w latach 2017-2021 na tle strategii bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej” napisana została pod kierunkiem naukowym dra hab. Roberta Kłaczyńskiego, prof. UP przy udziale merytorycznym koprof. dr hab. Marka Rewizorskiego, prof. UG na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie na Wydziale Nauk Społecznych Instytutu Dziennikarstwa i Stosunków Międzynarodowych. Podjęty temat w niniejszej dysertacji jest ważny i ambitny ponieważ w swej treści odnosi się do sprawnego funkcjonowania gospodarki w której surowce energetyczne *versus* bezpieczeństwo energetyczne zaliczane są do istotnych aspektów politycznych, ekonomicznych oraz gospodarczych państwa. Zagadnienie to wpisuje się nie tylko w działalność Unii Europejskiej i jej państw członkowskich ale stanowi przyczynek do dyskusji w zmieniającym się środowisku geopolitycznym w którym agresywna polityka Rosji związana z dostawami gazu uwidoczniała jak ważna jest dywersyfikacja dostaw gazu do Polski. Wybór tematu dysertacji wynika z zainteresowań Autora mających związek z problematyką dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego oraz funkcjonowaniem całego systemu gazowego w ramach sektora energetycznego (s.6). Przedstawiono z jednej strony politykę bezpieczeństwa energetycznego, strategię oraz dywersyfikację dostaw gazu ziemnego do Polski i Unii Europejskiej, z drugiej scharakteryzowano uniezależnienie się od dostaw gazu z Rosji, rozwiązanie jego zakłóceń i systemu bezpieczeństwa w Unii Europejskiej. Głównym celem pracy jest zbadanie problematyki dotyczącej projektowania i realizowania polityki bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego w Polsce w latach 2017-2021 na tle strategii energetycznej Unii Europejskiej. W związku z powyższym poddano analizie

stopień zależności bezpieczeństwa gazowego Polski od działań podejmowanych przez Unię Europejską w zakresie zwiększania bezpieczeństwa dostaw surowca. Ponadto podjęto się próby uporządkowania aparatu pojęciowego w kontekście zredefiniowania bezpieczeństwa energetycznego, dywersyfikacji dostaw surowców energetycznych oraz analizy polskiej i europejskiej strategii bezpieczeństwa gazowego. Dokonano weryfikacji głównej hipotezy badawczej stwierdzającej, że bezpieczeństwo gazu ziemnego w Polsce jest uzależnione w dużym stopniu od akceleracji działań politycznych i prawnych Unii Europejskiej w dziedzinie dostaw tego surowca. Aby zdiagnozować tak postawioną hipotezę, Autor udziela odpowiedzi na pytania problemowe, odnoszące się do charakterystyki unijnego i polskiego sektora gazowego oraz wyzwań i zagrożeń jakie są przed nimi stawiane. Tak skonstruowany problem badawczy wymaga dopełnienia przez hipotezy cząstkowe które odnoszą się do bezpieczeństwa gazowego, polityki bezpieczeństwa energetycznego UE stabilności dostaw energii oraz jej niezależności. W podjętym procesie badawczym poddano analizie czynniki wpływające na stabilność dostaw energii oddziaływującej na poprawne funkcjonowanie systemów gospodarczych państwa (s.8). Wykorzystany został mieszany schemat badawczy łączący różne metody, techniki i narzędzia badawcze. Przeważają metody ilościowo-jakościowe wykorzystujące analizę instytucjonalno-prawną, ilościową, technikę scenariuszową, funkcjonalną obejmującą zawartości przekazów medialnych oraz metodę porównawczą w zakresie strategii i polityki bezpieczeństwa energetycznego Polski i UE. Zastosowanie takich metod pozwoliło scharakteryzować, ocenić i wyznaczyć perspektywę działań w zakresie dostaw energii jako gwaranta zaspokajania podstawowych potrzeb społecznych oraz dostępu do surowców energetycznych.

1. Znaczenie podjętego tematu pracy doktorskiej

Podkreślić należy, że w zachodzących procesach internacjonalizacji, integracji i globalizacji suwerenność państwa w jej tradycyjnym rozumieniu ulega dekompozycji. Brak jest bowiem wytworzenia skutecznych mechanizmów potrzebnych do zapewnienia stabilności i bezpieczeństwa państw narodowych. Zasadne wydaje się stwierdzenie Autora, że w katalogu zagrożeń globalizacji, oprócz migracji czy zmian klimatycznych możemy wyróżnić przemiany energetyczne, w tym rywalizację o surowce naturalne (s.16). Prezentowanie różnych podejść do sposobu ukazania - definiowania - bezpieczeństwa energetycznego

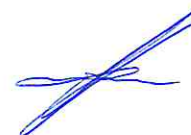

srowadza się do stwierdzenia, że jest to wielokierunkowa działalność państwa i przedsiębiorstw w wymiarze globalnym i regionalnym, mająca na celu zapewnienie krajowej gospodarce odpowiednich ilości surowców energetycznych, głównie ropy i gazu (s.21). Szczególnie istotnym komponentem pozostaje tutaj aspekt ekonomiczny, który dotyczy kosztów pozyskania i ceny źródeł energii. Podjęcie takiego tematu badawczego stanowi pewne wyzwanie, z uwagi na jego interdyscyplinarny charakter. Słusznie w tym kontekście Doktorant zwraca uwagę na poglądy Jacka Czaputowicza ukazujące bezpieczeństwo energetyczne jako wielowymiarowe generujące odrębną dziedzinę bezpieczeństwa państwowego. Przedstawia się je jako zdolność danego państwa do funkcjonowania bez zaburzeń związanych z fizyczną dostępnością dostaw surowców energetycznych zaspokajających popyt państwa przy określonej cenie za dany surowiec. Problemy badawcze poruszane w obrębie przestrzeni naukowej odnoszą się nie tylko do nauk społecznych, ale z natury generują kwestie ściśle związane z naukami o bezpieczeństwie. Dążenie do poszukiwania jak najbardziej adekwatnych i odpowiadających wymogom współczesności ujęć badawczych problematyki bezpieczeństwa energetycznego wydaje się szczególnie istotne ze względu na narastające zainteresowanie tym zagadnieniem wśród wielu badaczy - naukowców i ekspertów.

Rozprawa jest ambitna poznawczo zarówno w wyborze przedmiotu, jak i w zastosowanym podejściu badawczym. Temat rozprawy i problemy badawcze mieszczą się w aktualnych i ważnych obszarach badań dotyczących bezpieczeństwa energetycznego zarówno na płaszczyźnie narodowej (państwo) jak i ponadnarodowej (UE).

2. Ocena metodologiczna

Pozytywnie należy odnieść się do kwestii metodologii badań bowiem dobór metod badawczych stanowi bardzo istotny wskaźnik w pracy badawczej. Rozprawa doktorska jest dobrze skonstruowana pod względem narracji i zależności poszczególnych elementów metodologii badań. Autor wykazuje, że mając na uwadze charakter pracy zasadne jest wykorzystanie różnych metod badawczych. W pierwszym rozdziale scharakteryzowano kluczowe pojęcia związane z bezpieczeństwem energetycznym w Unii Europejskiej i Polsce wykorzystując analizę krajowej i zagranicznej literatury przedmiotu. W rozdziale dotyczącym dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego zastosowano analizę ilościową. Przy rozważaniach

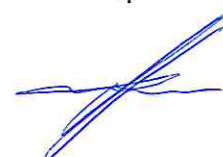
instytucjonalnych i prawnych Polski i UE wykorzystano analizę i interpretację zapisów normatywnych. W pozostałych rozdziałach posłużono się metodą funkcjonalną i analizą strategiczną odnoszącą się do polityki bezpieczeństwa gazowego nie tracąc z pola widzenia metody porównawczej. Z uwagi na niewielką znajomość praktycznych aspektów funkcjonowania systemu energetycznego przez badanych Polaków¹⁰, nie podjęto się w niniejszej pracy przeprowadzenia badań jakościowych, gdyż mogłoby to doprowadzić do złudnych wniosków. Dlatego zasadnym wydaje się nie zastosowanie metody delfickiej należącej do grupy metod heurystycznych w których do podejmowania decyzji wykorzystuje się wiedzę, doświadczenie i opinie ekspertów z danej dziedziny.

Zasięg podejmowanych problemów jest szeroki. Ich efektem jest właściwie sformułowany przedmiot badań dotyczący bezpieczeństwa energetycznego obejmujący różne elementy co do jego istoty, stabilności dostaw oraz niezależności energetycznej. Pozytywnie należy wypowiedzieć się na temat sformułowanych celów badań, które wyraźnie wskazują kierunki poszukiwań eksploracyjnych. Zarówno cel pracy, jak i weryfikacja głównej hipotezy badawczej umożliwiły Panu mgr Patrykowi Chmielarzowi sformułowanie szczegółowych problemów badawczych.

Konkretność i prostota hipotez umożliwiły Doktorantowi nadać im naukową poprawność. Autor sformułował jedną ogólną hipotezę i siedem szczegółowych. Uogólniając ocenę tej części dysertacji stwierdzić należy, że umiejętności metodologiczne Doktoranta są na dobrym poziomie, co pokazuje w praktycznym ich stosowaniu.

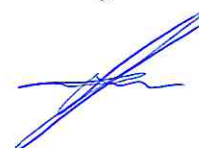
3. Struktura pracy

Strukturę rozprawy doktorskiej należy uznać za poprawną i logiczną. Dysertacja składa się z pięciu rozdziałów, z których każdy podzielony jest na podrozdziały. Praca zawiera również wstęp, wykaz ważniejszych akronimów i skrótów, spis treści, zakończenie, spis tabel, wykresów, map, rysunków i schematów oraz bibliografię. Taka konstrukcja formalna rozprawy oddaje podstawowe założenia dysertacji, tworząc jej spójną całość, umożliwiając tym samym logiczne przeprowadzenie wywodu. Autor w pierwszym rozdziale dokonał charakterystyki różnych kontekstów badań, przedstawił zagadnienia związane z polityką bezpieczeństwa energetycznego Polski wobec Unii Europejskiej, omawiając pojęcia i zakres bezpieczeństwa

energetycznego oraz jego charakterystykę. Podejmując się wyzwania związanego z konceptualizacją pojęciową stwierdza za Katarzyną Żukrowską, że bezpieczeństwo energetyczne określić można jako stan w którym nie ma zagrożeń dla dostaw energii (s.21).

W dalszej części Doktorant charakteryzuje bezpieczeństwo energetyczne w Unii Europejskiej i stwierdza, że stanowi ono priorytet zwłaszcza w następstwie wystąpienia poważnych kryzysów energetycznych, które miały miejsce zimą 2006 i 2009 roku (s.26). Kwestia bezpieczeństwa energetycznego jest uznana przez UE w traktacie lizbońskim za jeden z głównych filarów prowadzonej w tym zakresie polityki i obejmuje trzy perspektywy: suwerenność, solidność i odporność a także bezpieczeństwo dostaw energii (s.27). Dokonując charakterystyki bezpieczeństwa energetycznego UE Doktorant stwierdza, że występujące poszczególne miksy energetyczne państw w znacznym stopniu różnią się i są uzależnione od zasobności danego państwa w surowce naturalne. Zasadne wydaje się stwierdzenie, że w Unii Europejskiej państwa członkowskie nie posiadają znacznych naturalnych zasobów surowców energetycznych, przez co są uzależnione od ich importu (s.32). Ważnym czynnikiem warunkującym miks energetyczny państwa jest wyznaczony kierunek polityki energetycznej i wiążące się z nim cele oraz priorytety w dziedzinie energii i klimatu. Poddając analizie zamieszczone w dysertacji wykresy i mapy Doktorant wskazuje na wspólne działania członków Unii Europejskiej w ramach prowadzonej polityki energetycznej która ma prowadzić do wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego Unii (s.38). W kolejnych podrozdziałach analizie poddana zostaje charakterystyka bezpieczeństwa energetycznego Rzeczypospolitej Polskiej. Ukazując i analizując kolejne projekty z tym związane pojawienie się nowego źródła dostaw na wspólnym rynku energii jest zjawiskiem pożądanym. Dywersyfikacja kierunków i źródeł dostaw związana z agresywną polityką Rosji sprawiła, że kluczowym elementem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w kontekście omawianych problemów jest uniezależnienie się od dostaw „czarnego złota” - ropy naftowej z kierunku wschodniego (s.45). Stąd też istotna i zasadna wydaje się kwestia europejskiej strategii bezpieczeństwa gazowego. W podsumowaniu tego rozdziału stwierdzono, że długofalowe bezpieczeństwo inwestycji w bezpieczeństwo powinno być gwarantowane przez polityki energetyczne, które określają kierunki i działania wykonawcze wynikające nie tylko z polityki Unii Europejskiej ale również państw członkowskich uwzględniających światowe trendy jej rozwoju.

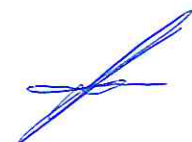
Rozdział drugi został poświęcony problematyce zagadnień instytucjonalno-prawnych Polski i Unii Europejskiej, gdzie omówiono kompetencje poszczególnych instytucji polskich i unijnych, mających wpływ na politykę energetyczną. Dokonano opisu i analizy polskich instytucji oraz organów w tym zakresie ukazując nadzór nad bezpieczeństwem energetycznym w tym dostaw energii, surowców i paliw. Badając politykę energetyczną Unii Europejskiej zasadne wydaje się stwierdzenie, że powinna ona promować jednolitość swoich polityk i działań, biorąc pod uwagę wszystkie swoje cele. Polityka energetyczna w Unii Europejskiej jest realizowana w ramach kompetencji dzielonych, które podlegają zasadom pomocniczości i proporcjonalności. W konkluzji do tego rozdziału stwierdzono rozwiązania instytucjonalno-prawne polityki energetycznej Polski i Unii Europejskiej wskazując, w jaki sposób kształtowane jest bezpieczeństwo energetyczne w tym gazowe.

W rozdziale trzecim poruszono kwestie związane z analizą polityki bezpieczeństwa gazowego Polski i Unii Europejskiej, uwzględniając ich strategię w obliczu kryzysu geopolitycznego. Rozważania rozpoczynają się od ukazania Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa Gazowego która opiera się na atutach i doświadczeniach zdobytych w ramach stosowania obecnej polityki oraz dzięki skuteczności reakcji Unii na poprzednie kryzysy energetyczne. Prezentując założenia zawarte w planie REPowerEU przedstawione zostały działania ukazujące proces przejścia Europy na czystą energię. Wymagają one skutecznej koordynacji europejskich środków regulacyjnych i infrastrukturalnych, a także krajowych inwestycji i reform oraz wspólnej dyplomacji energetycznej (s.92). Poddając analizie niniejszy plan Autor stwierdza, że zawarte w nim wytyczne zmierzają w kierunku skutecznej koordynacji przekształceń nie tylko struktury systemu energetycznego Unii Europejskiej, ale również koordynacji europejskich środków regulacyjnych i infrastrukturalnych, a także krajowych inwestycji i reform oraz wspólnej dyplomacji energetycznej. Potrzeba widoczna jest również po stronie popytu w celu zmniejszenia zużycia energii i przekształcenia procesów przemysłowych w celu zastąpienia gazu, ropy naftowej i węgla odnawialną energią elektryczną i wodorem wolnym od paliw kopalnianych po stronie podaży w celu stworzenia zdolności i ram do wprowadzenia i produkowania odnawialnego (s.93). Zasadne wydaje się również wprowadzenie nowej strategii Europejski

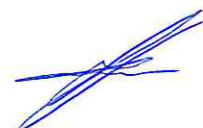
Zielony Ład (EZŁ) której celem jest przekształcenie Unii Europejskiej w sprawiedliwe i dobrze prosperujące społeczeństwo z nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarką w której w 2050 roku nie będzie emisji netto gazów cieplarnianych. Podejmowane działania w tym zakresie inicjują nową strategię wzrostu dla UE oraz wspierają jej transformację ukierunkowaną na nowe wyzwania związane ze zmianą klimatu i degradacją środowiska. Realizując politykę EZŁ Komisja Europejska przyjęła pakiet „Fit for 55” którego celem jest zdecydowane skierowanie Unii Europejskiej na ścieżkę ku neutralności klimatycznej do 2050 roku (s.98). Dopełnieniem stanowi tutaj Rozporządzenie Security of Supply które ustanawia przepisy mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa dostaw gazu poprzez gwarancje prawidłowego i ciągłego funkcjonowania rynku wewnętrznego gazu ziemnego czy umożliwienie wprowadzenia środków nadzwyczajnych wtedy gdy rynek nie jest już w stanie zapewnić wymaganych dostaw (s.100). W polskiej strategii bezpieczeństwa gazowego wynika, że Europa poczyniła ogromny postęp w procesie tworzenia wewnętrznego rynku energii o ulepszonej sieci połączeń; jest ona w światowej czołówce pod względem zmniejszania energochłonności i ma bardziej zrównoważony koszyk energetyczny niż jej główni partnerzy. W rozdziale trzecim podniesiono kwestie związane z analizą polityki bezpieczeństwa gazowego Polski i Unii Europejskiej, uwzględniając ich strategię w obliczu kryzysu geopolitycznego oraz poważnego zagrożenia ekologicznego i bezpieczeństwa związanego ze zmianami klimatycznymi.

Rozdział czwarty dotyczy zagadnień związanych z dywersyfikacją źródeł surowców energetycznych pod względem różnicowania ich szlaków oraz dostawców, które stanowią w Polsce i Unii Europejskiej istotny kierunek polityki bezpieczeństwa energetycznego. Scharakteryzowano także konieczność dywersyfikacji importu skroplonego gazu ziemnego (LNG) m.in. ze Stanów Zjednoczonych, Norwegii i Kataru. Uwzględniono także różnicowanie dostaw nośników energii do UE. Poddając analizie różne wykresy ukazano perspektywy zapotrzebowania na gaz ziemny w Unii Europejskiej, produkcje gazu ziemnego na światowym rynku oraz główne szlaki handlowe gazu ziemnego i LNG w 2020 roku. W konkluzji do tego rozdziału stwierdzono, że pod względem różnicowania ich szlaków oraz dostawców, która stanowi w Polsce i Unii Europejskiej istotny kierunek polityki bezpieczeństwa

energetycznego konieczna jest dywersyfikacja importu skroplonego gazu ziemnego (LNG) m.in. ze Stanów Zjednoczonych, Norwegii i Kataru. Nie popełniono błędów merytorycznych.

Rozdział piąty zawiera symulację dostaw gazu ziemnego do Unii Europejskiej oraz scenariusze ich zakłóceń, które stanowią ryzyko na poziomie regionalnym. Przeprowadzona analiza przedstawia cztery regionalne grupy ryzyka, a także podgrupy wzdłuż poszczególnych szlaków dostaw. Zasadne wydaje się stwierdzenie Autora, że na płaszczyźnie wspólnotowej można sprawniej realizować założenia bezpieczeństwa gazowego niż na płaszczyźnie krajowej. Wspólne przeciwdziałanie zakłóceniom dostaw surowca stanowi swoisty gwarant bezpieczeństwa gazowego (s.187). Przedstawiono również scenariusze zakłóceń dostaw, dla ENTSOG gdzie kluczowym elementem było pokrycie całkowitego zapotrzebowania na gaz w poszczególnych regionach. Przetestowano kilka scenariuszy zakłóceń w odniesieniu do analizowanej podgrupy. Wariat pojedynczy polegał na analizie awarii wybranej infrastruktury, np. zakłócenia na gazociągu jamalskim w podgrupie szlaku białoruskiego. Natomiast w poszczególnych podgrupach wyodrębniono więcej niż jeden scenariusz, przyjmując dodatkowe możliwości awarii. Tak przyjęta metodologia badawczo - narzędziowa wydaje się być uzasadniona. W podsumowaniu Autor stwierdza, że symulacja przerw w dostawie gazu ziemnego do Unii Europejskiej oraz scenariusze ich zakłóceń, stanowią ryzyko na poziomie regionalnym. Przeprowadzona analiza wskazuje cztery regionalne grupy ryzyka, a także podgrupy wzdłuż poszczególnych szlaków dostaw. W ramach symulacji oceniano awaryjne trasy dostaw gazu oraz ustalano te państwa członkowskie, które najlepiej radzą sobie z zagrożeniami w dostawie gazu ziemnego do Unii Europejskiej (s.207). Założenia zastosowane w scenariuszach ENTSOG skupiające się na infrastrukturze gazowej działającej wzdłuż kilku tras gazowych, są wystarczająco przejrzyste. Okoliczności wymagają jednak bardziej regularnych aktualizacji symulacji scenariuszy zakłóceń dostaw gazu i infrastruktury. Zalecenia Unii Europejskiej wskazują, że powinny one być przeprowadzane co cztery lata. Celem przedmiotowej symulacji było wskazanie okoliczności, w jakich dany kraj może uzyskać pomoc od swoich sąsiadów w celu przezwyciężenia ograniczeń podażyowych.

Zidentyfikowano także wiele scenariuszy dla pewnych podgrup, zakładając dodatkowe możliwości awarii (s.208).

W zakończeniu Doktorant omówił wnioski z przeprowadzonych badań, które zestawił z postawionymi pytaniami i tezami. Udzielił odpowiedzi na główny cel badawczy którym była analiza problematyki dotyczącej projektowania i realizowania polityki bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego w Polsce w latach 2017-2021 na tle strategii energetycznej Unii Europejskiej. Wykonanie założonego celu zostało zrealizowane poprzez uporządkowanie wiedzy oraz przedstawienie wpływu polityki energetycznej na poziomie Unii Europejskiej w ramach wspólnej strategii energetycznej państw członkowskich na bezpieczeństwo dostaw gazu w Polsce. Omawiana problematyka obejmuje szereg działań o charakterze politycznym, jak i legislacyjnym, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej. Rozwiązany został główny problem badawczy, wyrażony we wstępie pracy dotyczący wpływu polityki bezpieczeństwa gazu ziemnego w Polsce na tle strategii energetycznej Unii Europejskiej. Doktorant wskazał, że działania Polski na poziomie Unii Europejskiej służą realizacji założonych celów polskiej polityki energetycznej i wpisują się we wspólną strategię polityczną państw członkowskich określoną w Strategii ramowej na rzecz stabilnej unii energetycznej

Doktorant stwierdził, że od czasu kryzysu gazowego zimą 2006 i 2009 roku poczyniono znaczne postępy w wielu obszarach w ograniczaniu ryzyka ewentualnych przyszłych kryzysów dostaw gazu. Dzięki wspólnym prowadzonym działaniom politycznym i legislacyjnym państw członkowskich przygotowano się do radzenia sobie z ewentualnym kryzysem gazowym. Wprowadzono przepisy Unii Europejskiej, które odgrywają większą rolę i mają duży wpływ na funkcjonowanie rynków krajowych i lokalnych. Przeprowadzona analiza wykazała również, że rozwój energetyki Unii Europejskiej gwarantowany długofalową i stabilną polityką energetyczną odzwierciedloną w prawodawstwie wspólnotowym ma istotny wpływ na polską politykę energetyczną.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazały również na problem dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego do państw członkowskich. Ukazano kalkulację zakłóceń dostaw gazu ziemnego do Unii Europejskiej i przedstawiono oszacowane scenariusze ich zakłóceń które stanowią ryzyko na poziomie regionalnym. W ramach symulacji zaprezentowano

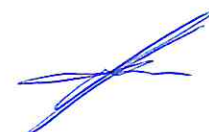
awaryjne trasy dostaw gazu oraz ustalano te państwa członkowskie, które najlepiej radzą sobie z zagrożeniami w dostawie gazu ziemnego do Unii Europejskiej. Wyniki przeprowadzonych badań pomogły wskazać w jaki sposób kształtowane jest bezpieczeństwo energetyczne w tym bezpieczeństwo gazowe. W świetle uzyskanych wyników badań i analiz Doktorant ustalił, iż w strategii bezpieczeństwa energetycznego Polski i Unii Europejskiej poczyniono znaczące kroki w celu poprawy systemu bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego z jednoczesnym stworzeniem infrastruktury przemysłowej która umożliwiłaby zaspokoić potrzeby gazowe oraz pozyskiwanie gazu z innych źródeł (dywersyfikacja) w celu uniknięcia zakłóceń dostaw oraz ograniczenie ryzyk związanych z zakupem gazu przez państwa członkowskie i jego transportem siecią przesyłową (s.211). Weryfikując główny cel prowadzonych badań Doktorat stwierdził, że bezpieczeństwo gazu ziemnego w Polsce jest uzależnione w dużym stopniu od akceleracji działań politycznych i prawnych UE w dziedzinie dostaw gazu do Unii Europejskiej.

Rozprawa wypełnia dotychczasową lukę w badaniach naukowych na temat polityki bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego w Polsce w latach 2017-2021 na tle strategii bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej, dostarczając tym samym poszerzoną wiedzę w tym zakresie oraz naświetla problem związany z dywersyfikacją kierunków i źródeł dostaw gazu do Polski. Uogólniając należy stwierdzić, że praca jest dobrze podzielona na poszczególne części i robi pozytywne wrażenie strukturalno - estetyczne.

4. Ocena merytoryczna

Recenzowana rozprawa i jej tytuł prezentuje aktualny stan wiedzy oraz kierunki i tendencje rozwoju badań, jakie są wyznaczane w zakresie polityki bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego.

Zaprezentowane w pracy analizy są przeprowadzone prawidłowo z dużym znanstwem poruszanej problematyki. Dość imponująca jest podstawa źródłowa prowadzonych analiz (wykaz literatury problemowej liczący łącznie 405 pozycji). Liczne odwołania do literatury naukowej pozwoliły na rozwiązanie wszystkich sformułowanych problemów badawczych. Wysoko też należy ocenić umiejętności dotyczące właściwego wykorzystania literatury w poszczególnych rozdziałach pracy wraz z podaniem źródeł w przypisach, które wykonane zostały zgodnie z polskimi normami.

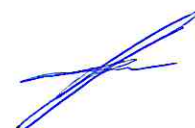

Na podkreślenie zasługuje dojrzałość naukowa Doktoranta w kwestii prowadzonych analiz jakościowych nad zgromadzonym wcale niełatwym materiale zaczerpniętym z wielu źródeł. Umiejętność logicznego łączenia faktów, w tym wnioskowania dowodzą o dobrym opanowaniu warsztatu naukowego (analitycznego), co w kwestii prowadzonych badań w pracy doktorskiej ma wyjątkowe znaczenie. Zauważyć też można u Doktoranta pewną swobodę w niełatwych analizach aktów normatywnych, a szczególnie dokumentów strategicznych i koncepcyjnych, co może być efektem znacznych umiejętności analitycznych oraz szerokiej wiedzy z tego zakresu. Pozytywna weryfikacja postawionych tez pozwoliła uznać, że cele badań niniejszej rozprawy zostały zrealizowane. Przeprowadzone badania mogą być użyteczne przy analizie opracowywania strategii bezpieczeństwa energetycznego nie tylko na poziomie narodowym ale również unijnym. Treść dysertacji jest metodologicznie i merytorycznie poprawna, a prowadzone analizy w poszczególnych rozdziałach mają charakter uporządkowany i przemyślany.

Prace wzbogacają liczne tabele, wykresy, mapy rysunki które zostały właściwie zaprezentowane i merytorycznie wykorzystane oraz opisane.

Bardzo proszę Pana Doktoranta, aby w czasie obrony pracy odniósł się do następujących problemów:

1. Agresywna polityka Rosji związana z dostawami gazu uwidoczniała, jak ważna jest dywersyfikacja dostaw gazu do Polski. *Proszę określić jak należy w przyszłości efektywniej projektować i realizować politykę bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego w Polsce.*
2. Czy występuje według Pana konwergencja czy dywergencja działań planistycznych i strategicznych planowania rozwiązań polskiej i europejskiej strategii bezpieczeństwa gazowego. Czy można wyszczególnić punkty styczne czy rozbieżność podejmowanych decyzji w tym zakresie.
3. Czy działania niezależności energetycznej z jednej strony wzmacniają (osłabiają) państwa narodowe z drugiej wzmacniają (osłabiają) jedność Unii Europejskiej. Porównania dokonać w kontekście *podobieństw i różnic (interes narodowy versus ponadnarodowy).*

5. Wnioski końcowe

Doktorant wykazał się oryginalnym podejściem do prezentowanych zagadnień oraz prowadzonym tokiem rozumowania. Przy tym dowiódł, że bardzo dobrze orientuje się w obszarze literatury przedmiotu zarówno krajowej, jak i zagranicznej. Prowadzone badania i analizy wykazały znaczące kompetencje merytoryczne i umiejętności w formowaniu wniosków.

Dysertacja stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, dotyczącego polityki bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego w Polsce w latach 2017-2021 na tle strategii bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej

W aspekcie powyższego należy uznać, że dysertacja w pełni odpowiada wymogom określonym ustawowo. Jednocześnie wnoszę o dopuszczenie Pana mgr. Patryka CHMIELARZA do dalszych etapów związanych z procedowaniem przewodu doktorskiego.

